

Блохіна Ірина Олександрівна,

к.психол.н., доц., ФСП КПІ ім. Ігоря Сікорського,

irinablohina1@ukr.net

Професійно важливі якості сучасного фахівця у галузі соціальної роботи

Переоцінка досвіду виховання попередніх років, зміна структури соціально-економічних відносин, необхідність впровадження моделей і технологій психотерапії та реабілітації осіб, постраждалих в умовах бойових дій в зоні АТО-ОСС, фахової підтримки переселенців, побудова іншої системи ціннісних орієнтацій набувають специфічних рис у соціальній роботі та висувують особливі вимоги до особистісних та професійних рис фахівців в галузі соціальної роботи. Водночас такі зміни створюють середовище для розвитку творчої особистості і тому ситуація вимагає якісної підготовки фахівця соціальної сфери, який зможе швидко зреагувати на зміни в соціальній ситуації, зважати на творчий стиль професійної поведінки, що виражається в гнучкості та реактивності усіх психічних процесів, зокрема, професійного мислення, відповідальності та самостійності у виборі стратегії і тактики дій в мінливих соціально – педагогічних умовах. Таким чином високий рівень професіоналізму, який є результатом самореалізації у процесі становлення в професії, стає основною вимогою до сучасного соціального працівника.

Професійне становлення фахівця із соціальної роботи – комплексний і нескінченний процес прогресу у практичній, освітній та дослідницькій діяльності особистості у соціальній сфері, спрямований на здобуття професійних знань, умінь, навичок і особистісних якостей, що відповідають кваліфікаційним вимогам та етиці професії, яка належить до групи професій з підвищеною моральною відповідальністю [3, с.17].

Теоретичний аналіз наукової літератури засвідчує, що проблемі професійного становлення і компетентності фахівця присвячено багато досліджень. Методологічні й теоретичні аспекти розвитку професійної

компетентності розглянуто в роботах В. Докучаєвої, Н. Краснової, Н. Ларіонової, Д. Разіної, Е. Зеєра, А. Маркової та інших науковців. Формуванню професійної компетентності соціального працівника присвячені дослідження вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема, А. Белінської, В. Бочарової, В. Сидорова, А. Ляшенка, І. Миговича, Г. Попович, Є. Холостової.

Ролі фахівця із соціальної роботи обумовлені його професійними обов'язками. Він виступає як соціальний педагог, учитель, вихователь, експерт, консультант, коли надає поради, навчає різним умінням, ефективним методам родинного планування і господарювання, встановлює зворотній зв'язок, застосовує рольові ігри та інше. У ролі посередника, організатора фахівець виступає коли його дії спрямовуються на допомогу заради подолання проблем того, хто перебуває у складній життєвій ситуації. Роль соціального адвоката набуває тоді, коли відстоює інтереси клієнта або групи клієнтів, наприклад при встановленні або позбавленні батьківських прав, опікунства, тощо [1, с.44].

Виокремлення професійно важливих якостей, за яких забезпечується професійне становлення фахівця із соціальної роботи та його продуктивна професійна діяльність, уможлиблюється за рахунок аналізу наукової психолого-педагогічної літератури.

Так, серед професійно важливих психологічних якостей науковці виділяють такі особливості перебігу психічних процесів: швидкість мислення, розвинутий соціальний інтелект, максимальний обсяг уваги та швидкість її переключення, розвинуту довготривалу пам'ять, творчу уяву тощо. До основних особливостей емоційно-вольової сфери та психічних якостей фахівця в галузі соціальної роботи висувають такі вимоги: високий рівень стресостійкості, нервово-психічна витривалість, високий рівень розвитку вищих почуттів, цілеспрямованість, витримка та самовладання, сумлінність, сензитивність, реактивність та резистентність темпераменту тощо.

До професійно важливих морально-етичних якостей фахівців у галузі соціальної роботи відносять емпатійність, делікатність, тактовність, уважність

до клієнта, терпимість, високу духовну культуру й моральність, етичність поведінки, гуманність, милосердя, чуйність, безкорисливість, чесність, об'єктивність та справедливість, моральну чистоту в професійних справах та конфіденційність.

Серед актуальних професійно-операційних якостей та здібностей виділяють професійні теоретичні та практичні знання, а також організаторсько-комунікативні здібності: професійна компетентність, високий рівень освіченості та культури, знання в галузі педагогіки, психології, юриспруденції, геронтології тощо, високий рівень комунікабельності, соціальна сміливість, вміння керувати людьми, здійснювати вплив на їхні позиції і настановлення, вміння викликати до себе довіру і підтримати людину в критичних ситуаціях.

Кожна з зазначених професійно важливих якостей являє собою складний комплекс психологічних характеристик, вагомість кожної з яких може бути різною, але всі вони є вельми важливими в професійній діяльності фахівців у галузі соціальної роботи [2, с.23].

Підсумовуючи, слід зазначити, що професійно важливі якості особистості фахівця у галузі соціальної роботи є індикатором успішності його взаємодії з людьми і виступають необхідною умовою його професійного становлення. Психологічна відповідність вимогам професії, спрямованість на діяльність у соціальній сфері (наявність сталого інтересу до професії), зміст і технології освітнього-професійно процесу у навчальному закладі – ті умови, від яких залежить ефективність професійного становлення фахівця із соціальної роботи.

Список використаних джерел:

1. Кривоконь Н. Професія працівника соціального захисту населення: вимоги та типізація / Н. Кривоконь // Практична психологія та соціальна робота. – 2000 – № 4. – С. 43 - 45.
2. Мельник С. Перспективи підготовки фахівців для соціальної сфери / С. Мельник // Соціальний захист. – 2002. – № 8. – С. 22-25.
3. Поліщук В. Професійна підготовка фахівців соціальної сфери : зарубіжний досвід / В. Поліщук. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. – 184 с.